

2021. gada 30. septembra Valsts vides dienesta rīkotā semināra “Normatīvo aktu nosacījumiem atbilstoša derīgo izrakteņu ieguve” jautājumi un atbildes

1. Vai (un ja jā - tad cik lielos apjomos) drīkst veikt bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguvi savā īpašumā bez atļaujas?

Atbilde:

Zemes īpašnieki vai pilnvarotās personas zemes dzīles sava zemes īpašuma robežās izmanto bez zemes dzīļu izmantošanas licences vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas gadījumā, ja iegūst bieži sastopamos derīgos izrakteņus kopējā platībā līdz 0,5 hektāriem un līdz 2 metru dziļumam un ja iegūtos derīgos izrakteņus izmanto sava zemes īpašuma robežās (likuma “Par zemes dzīlēm” 11.panta pirmās daļas 1.punkts). Ja materiālu paredzēts realizēt, jāsaņem dabas resursu lietošanas atļauja (Dabas resursu nodokļa likuma 12.panta otrā daļa).

2. Vai izstrādes laikā iespējams ceļa virsējo kārtu noklāt ar drupinātu asfaltu, lai nodrošinātu pieeju atradnei slapjā laikā?

Atbilde:

Ja drupināts asfalts ir sasniedzis atkritumu beigu statusu, tas ir sagatavots izmantošanai ceļu būvē, tad var. Inženiertehniskām vajadzībām var izmantot arī materiālus ar atkritumu statusu, ja tas ir paredzēts būvniecības dokumentos un ieguves projektā, bet tiem ir jābūt piemērotiem gan pēc tehniskām īpašībām, gan jābūt videi drošiem, tiem ir jāaizstāj citi materiāli un jāizmanto absolūti minimālais daudzums.

3. Vai ir atļauts iesaistīt saimnieciska darbībā, proti realizēt (pārdod) kūdru, kas ir virs 20 tūkstošiem kubikmetriem apjomā, izmantojot Valsts vides dienesta izsniegtu dabas resursu lietošanas atļauju augsnei?

Atbilde:

Nē, nav atļauts realizēt (pārdot) kūdru, izmantojot Valsts vides dienesta izsniegtu dabas resursu lietošanas atļauju augsnei, jo:

1. kūdra un augsne ir dažādi dabas resursu veidi, tiem ir atšķirīgas nodokļa likmes un uzskaites mērvienības (Dabas resursu nodokļa likuma 1.pielikums);
2. kūdra, atšķirībā no augsnes, ir derīgais izraktenis un dabas resursu lietošanas atļauja kūdrai var būt izsniegta tikai gadījumos, kad kūdras ieguve notiek būvniecības rezultātā un kūdras iegulai nav akceptēti krājumi. Pārējos gadījumos kūdras ieguvei (ja tā nav segkārtā) jāsaņem bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauja (kūdras iegulas līdz 5 hektāru platībā vienam īpašniekam piederoša īpašuma robežās) vai zemes dzīļu izmantošanas licence.

4. Vai derīgo izrakteņu ieguvi drīkst veikt upes aizsargjoslā?

Atbilde:

Atbilstoši Aizsargjoslu likuma 37.panta pirmās daļas 5.punkta f) apakšpunktam iegūt un izmantot derīgos izrakteņus nedrīkst 10 m platā joslā no virszemes ūdensobjekta (upes).

Platākā joslā par 10 m no virszemes ūdensobjekta ir atļauts veikt derīgo izrakteņu ieguvu gadījumos, ja kādā citā dokumentā, piemēram, vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā, ietekmes uz vidi novērtējumā vai dabas teritoriju individuālajos izmantošanas noteikumos, nav noteikts citādāk (papildus aprobežojumi vai saskaņojumu saņemšana).

5. Kas skaņo iespējamo resursu ieguvu upes aizsargjoslā? Tas varētu būt Valsts vides dienests, vai tomēr pašvaldība?

Atbilde:

Aizsargjoslu likumā nav noteikts, ka derīgo izrakteņu ieguve upes aizsargjoslā ir jāsaskaņo ar kādu institūciju. Kā jau minēts 4.jautājuma atbildē, derīgo izrakteņu ieguvu nedrīkst veikt 10 m joslā no upes. Platākā joslā derīgo izrakteņu ieguvu var veikt, ja citos dokumentos nav noteikti papildus aprobežojumi vai saskaņojumu saņemšana.

6. Kādēļ tiek izsniegta ieguves licence aizsargjoslas zonā, ja tur ieguves darbi nav atļauti?

Atbilde:

Ja iesniedzēja pieprasītajā zemes dzīļu izmantošanas licences laukumā ir noteikti un akceptēti krājumi arī aizsargjoslās un atbilstoši iesniedzēja iesniegumam, krājumus aizsargjoslā nav lūgts izslēgt no licences laukuma, Valsts vides dienests pats šādas korekcijas neveic. Turklāt ir aizsargjoslas, kurās var veikt ieguvu, saņemot aizsargjoslu turētāja saskaņojumu (piemēram, autoceļu aizsargjoslās), vai arī apgrūtinājumu, saņemot nepieciešamos saskaņojumus, ir iespējams pārcelt uz citu teritoriju.

Valsts vides dienests ieguves licences laukumu nosaka atbilstoši VSIA "Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" akceptētajam derīgo izrakteņu aprēķina laukumam un derīgo izrakteņu ieguvēja iesniegumam, kurā, cita starpā, iesniedzējs atbilstoši Ministru kabineta 2011. gada 6. septembra noteikumu Nr.696 „Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība, kā arī publiskas personas zemes iznomāšanas kārtība zemes dzīļu izmantošanai” 23.7.apakšpunktam Valsts vides dienestā iesniedz karti mērogā 1:10000–1:50000 vai citā piemērotā mērogā, kurā uzskatāmi attēlota zemes dzīļu izmantošanai paredzētā teritorija.

7. Vai Valsts vides dienests izsniegtu arī derīgo izrakteņu ieguves licenci gāzesvada drošības aizsargjoslā?

Atbilde:

Ja iesniedzējs būs iesniedzis Valsts vides dienestā karti un koordinātas ar plānoto zemes dzīļu izmantošanas licences laukumu, kurā ir iekļauta gāzesvada drošības aizsargjosla, Valsts vides dienests iekļaus to licences laukumā. Zemes dzīļu izmantošanas licence neatbrīvo ieguvēju no Latvijas Republikas likumu un citu normatīvo aktu prasību ievērošanas, kā arī paredzētajām ekspertīzēm un saskaņošanām. Izstrādājot derīgo izrakteņu ieguves projektu, ieguvu gāzesvada drošības aizsargjoslā paredzēt nedrīkstēs. Papildus vēršam uzmanību, ka gāzesvadus var pārcelt, likvidēt un minētais apgrūtinājums ieguves laukumā vairs nebūs aktuāls.

Valsts vides dienests ieguves licences laukumu nosaka atbilstoši VSIA "Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" akceptētajam derīgo izrakteņu aprēķina laukumam un derīgo izrakteņu ieguvēja iesniegumam, kurā, cita starpā, iesniedzējs atbilstoši Ministru kabineta 2011. gada 6. septembra noteikumu Nr.696 „Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība, kā arī publiskas personas

zemes iznomāšanas kārtība zemes dzīļu izmantošanai” 23.7.apakšpunktam Valsts vides dienestā iesniedz karti mērogā 1:10000–1:50000 vai citā piemērotā mērogā, kurā uzskatāmi attēlota zemes dzīļu izmantošanai paredzēto teritoriju.

8. Atradnē ir iegūti laukakmeņi un uzkrāti krautnē. Kā aprēķināt to daudzumu krautnē? Vai var tos nosvērt un matemātiski aprēķināt daudzumu?

Atbilde:

Krautnē uzkrāto laukakmeņu daudzumu (kubikmetros, m^3) var aprēķināt:

1. krautni topogrāfiski uzmērot (ar sertificēta mērnieka piesaisti); vai
2. matemātiski, balstoties uz formulām, kas sniegtas Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 11.pielikumā. Formulās izmantotajiem blīvuma un irdenības koeficientiem jābūt noteiktiem akreditētās laboratorijās.

9. Ko maina fakts, kādā platībā blakus īpašumos notiek ieguve - vai tas ko maina, ja ieguvi veic 2 ha no 10 ha atradnes?

Atbilde:

Pieprasot Valsts vides dienestā tehniskos noteikumus vai ieguves licenci jaunas derīgo izrakteņu ieguves uzsākšanai, Valsts vides dienests vērtēs, vai paredzētajai darbībai jāveic ietekmes uz vidi sākotnējais izvērtējums.

Ja paredzētās darbības platība nerasniedz likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 1. pielikuma (25 ha, kūdrai 150 ha) vai 2. pielikuma (5 ha, kūdrai 25 ha) robežvērtības, Valsts vides dienests izvērtē arī summāro ietekmi uz vidi ar tuvumā esošajām atradnēm atbilstoši likuma “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 3.²panta pirmās daļas 4.punktam.

Vērtējot summāro ietekmi pēc ieguves vietu platībām, Valsts vides dienests vērtē:

1. plānotās ieguves vietas tuvumā esošo ietekmēto teritoriju platības (dīķu platības, teritorijas, kur veikta ieguve, bet nav spēkā esoša dokumentācija),
2. spēkā esošo ieguves licenču/atļauju platības un spēkā esošo ieguves limitu platības, kur tuvākajā nākotnē tiks saņemta bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauja.

Piemēram, ja smilts atradne ir 10 ha liela, bet bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauja tajā saņemta tikai uz 2 ha lielu teritoriju, tad, paredzot tuvumā veikt ieguvi, līdz 4,25 ha sākotnējais izvērtējums nebūs jāveic, bet, ja paredzētās darbības teritorija pārsniegs 4,25 ha, sākotnējais izvērtējums būs jāveic. (Likums “Par ietekmes uz vidi novērtējumu” 3.²panta pirmās daļas 3.punkta b) apakšpunkts).

10. Vai Valsts vides dienesta darbiniekiem, veicot pārbaudi atradnes teritorijā, kas savukārt ir būvobjekts, ir jāievēro BŪVNORMATĪVOS noteiktus nosacījumus, kas attiecas uz piekļuvi objektā, drošības pasākumu ievērošanu utt.?

Atbilde:

Valsts vides dienesta darbinieki, veicot pārbaudi atradnes teritorijā, vadās pēc normatīviem aktiem, kas nosaka vides aizsardzības un zemes dzīļu izmantošanas prasību ievērošanas kontroles kārtību. Vides aizsardzības likuma 21.panta pirmās daļas 1.punkts nosaka, ka valsts vides dienesta inspektoram ir tiesības iebraukt vai ieiet un netraucēti pārbaudīt jebkuru

teritoriju, iekārtu vai citu objektu neatkarīgi no īpašuma piederības. Valsts vides dienesta inspektoram ir jāievēro darba drošības noteikumi. Ja derīgo izrakteņu ieguves vieta/vietā ir būvobjekts, tad par būvobjektu atbildīgajam ir jānodrošina Valsts vides dienesta darbiniekiem droša iespēja pārbaudīt derīgo izrakteņu ieguvi. Ja atrašanās kārtība būvobjektā nosaka, ka ir jāveic personas instruktāža, individuālo aizsardzības līdzekļu lietošana u.c., tad to veic būvobjektā atbildīgā persona un pie nepieciešamības nodrošina pavadišanu būvobjekta apskates laikā.

11. Kādā veidā Valsts vides dienests veic lielu industriālu parku un noliktavu būvniecības kontroli, proti kādā veidā tiek kontrolēta iegūto dabas resursu iesaiste saimnieciskajā darbībā?

Atbilde:

Valsts vides dienests, pārbaudot lielu industriālo parku un noliktavu būvniecību, seko līdzi tam, lai būvniecības procesā derīgo izrakteņu, tai skaitā, augsnes ieguve tiktu veikta atbilstoši akceptētajā būvprojektā paredzētajam, iegūtie derīgie izrakteņi vai dabas resursi tiktu uzskaitīti, uzskaitē tiktu veikta atbilstoši un pareizi un vai netiek pārsniegti dabas resursu lietošanas atļaujā vai zemes dziļņu izmantošanas licencē noteiktie limiti. Valsts vides dienests pārbauda arī to, vai par realizētajiem derīgiem izrakteņiem vai dabas resursiem samaksātais dabas resursu nodoklis atbilst aprēķinātajam.

Ja būvniecības laikā iegūto materiālu apsaimnieko kā atkritumus (Atkritumu apsaimniekošanas likuma 3.panta pirmās daļas 6.punkts), Valsts vides dienests seko, lai iesaistītajiem apsaimniekotājiem ir nepieciešamās atļaujas un atkritumi nenonāk tiem neatbilstošās vietās.

12. Kāda ir nozīme (valstiskā mērā) no derīgo izrakteņu bilances?

Atbilde:

Likuma "Par zemes dziļēm" 1.panta 8.punkts definē, ka derīgo izrakteņu krājumu bilance ir datu sakopojums attiecībā uz noteiktu laika periodu par derīgo izrakteņu ieguves apjomiem, krājumu zudumiem un atlikušajiem derīgo izrakteņu krājumiem.

Bilance satur strukturētas ziņas par Latvijā izplatīto derīgo izrakteņu izmantošanu un krājumu izmaiņām, nodrošina valsts institūcijas, pašvaldības, nevalstiskās organizācijas, komersantus un arī individuālas personas ar ziņām par kalendārajā gadā akceptētajiem un aprītē (izmantošanā) esošajiem derīgo izrakteņu krājumiem Latvijā, kā arī raksturo Latvijas sociāli-ekonomisko stāvokli uz citu valstu fona.

13. Mēs sveram katru izvesto automašīnu un tilpumsvaru ņemam ieguves licencē uzrādīto. Vai rīkojamies pareizi?

Atbilde:

Ja uzskaitē tiek veikta tonnās, sverot automašīnas, tad šis rezultāts ir jāpārrēķina kubikmetros, izmantojot derīgā izrakteņa tilpumsvaru atbilstoši Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 11.pielikumam. Zemes dziļņu izmantošanas licencē vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujā derīgajiem izrakteņiem nav uzrādīts tilpumsvars. Ģeoloģiskās izpētes pārskatā jābūt noteiktam derīgā izrakteņa tilpumsvaram vai arī to var noteikt atsevišķi akreditētā laboratorijā.

14. Vai atradnes pārpētīšana var tikt uzskatīta par līdzvērtīgu atlikušo krājumu aprēķinam? Piemēram pēc ilgstošas ieguves pārtraukšanas vai nelikumīgas ieguves?

Atbilde:

Atradnes papildizpēti var uzskatīt par līdzvērtīgu atlikušo krājumu aprēķinam, ja izpēte veikta iepriekš veiktās ieguves platībā vai lielākā. Ja licenciātam atlikušo krājumu aprēķins ir jāveic atbilstoši Valsts vides dienesta norādījumiem, ar mērķi pārbaudīt, vai atradnē ir atbilstoši veikta derīgo izrakteņu uzskaitē, tad, veicot papildizpēti, ģeoloģiskās izpētes pārskatā būs atsevišķi jāizdala un jānorāda krājumu apjoms iepriekš izpētītās licences laukumā un atsevišķi visā papildizpētes laukumā.

15. Vai stāvoša ūdens pārsūkšanās uz tuvējo grāvi nepieciešams saņemt kādu atļauju?

Atbilde:

Gadījumos, ja pazemes ūdens derīgo izrakteņu atradnēs tiek izmantots iegūto derīgo izrakteņu apstrādei (piemēram, skalošanai) un pēc nostādīšanas nogulsnes šķīšanas dīķos tiek novadīts ūdensobjektā ārpus atradnes teritorijas, jāsaņem B kategorijas piesārņojošas darbības atļauja.

16. Ja jauns limits tiek izsniegts pēc atlikušo krājumu aprēķināšanas esošam karjeram, vai tad arī šādā gadījumā ir jāsaņem jauni tehniskie noteikumi?

Atbilde:

Jā, pēc jauna ieguves limita saņemšanas, ir jāsaņem jauni tehniskie noteikumi un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauja. Saņemot jaunu limitu būs mainījies limita derīguma termiņš, kam atbilstoši Ministru kabineta 2015. gada 27. janvāra noteikumu Nr.30 "Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai" 24. punktam ir jāsakrīt ar tehnisko noteikumu derīguma termiņu, savukārt Ministru kabineta 2011. gada 6. septembra noteikumu Nr.696 „Zemes dziļņu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība, kā arī publiskas personas zemes iznomāšanas kārtība zemes dziļņu izmantošanai” 33.punkts nosaka, ka bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniedz uz laikposmu, kas noteikts derīgo izrakteņu ieguves limitā. Tāpat, saņemot jaunu limitu, var būt gadījumi, kad mainās tā platība un tiek precizētas tā koordinātas.

Izvērtējot, RVP var lemt arī par grozījumiem iepriekš izsniegtajos tehniskajos noteikumos.

17. Vai dīķa būvniecības projektā ir jāievēro derīgo izrakteņu ieguves projekta izstrādes nosacījumi (dziļums, nogāzes slīpums, atkāpes utt.)? Kas to pārbauda un kontrolē? Kurš no projektiem ir primārais?

Atbilde:

Ja derīgo izrakteņu ieguve paredzēta dīķa būvniecības rezultātā, primārs ir dīķa būvniecības projekts, bet derīgo izrakteņu ieguves projekts atspoguļo galvenos būvniecības projekta parametrus (piemēram, dziļumu, nogāzes slīpumu, platību, konfigurāciju), apraksta dabas resursus pa veidiem, atsevišķi nosaka to apjomus un izmantošanas veidu, norāda derīgo izrakteņu kvalitātes raksturojumu, aprēķina zemes dziļņu zudumus ieguves procesā, nosaka vides aizsardzības pasākumus, apraksta derīgā izrakteņa ieguves un apstrādes tehnoloģiju utt.

Derīgo izrakteņu ieguvi uzrauga Valsts vides dienests, dīķa būvniecības prasību ievērošanu un būves (dīķa) nodošanu ekspluatācijā – pašvaldības būvvalde.

18. Kādiem rādītājiem jābūt noteiktiem akreditētajā laboratorijā, lai ieteicamā pārrēķina koeficienta vietā varētu izmantot irdenības koeficientu?

Atbilde:

Irdenības koeficientu nosaka akreditētā laboratorijā vai laboratorijā, kura piedalījusies starplaboratoriju salīdzinošajā testēšanā un saņēmusi apliecinājumu attiecīgā materiāla testēšanai. Irdenības koeficientu nosaka, dalot derīgā izrakteņa irdena bēruma blīvumu ar derīgā izrakteņa blīvumu dabīgā stāvoklī.

19. Kas veic atradņu monitoringu?

Atbilde:

Zemes dzīļu monitoringa sistēmas ierīkošanu un/vai monitoringa veikšanu, kas saskaņā ar likuma "Par zemes dzīlēm" 7.panta otro daļu ir zemes dzīļu izmantošanas veids, veic persona (pats derīgo izrakteņu ieguvējs ir tiesīgs veikt zemes dzīļu monitoringu), kas Valsts vides dienestā ir iesniegusi iesniegumu, saskaņā ar Ministru kabineta 2011. gada 6. septembra noteikumu Nr.696 „Zemes dzīļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība, kā arī publiskas personas zemes iznomāšanas kārtība zemes dzīļu izmantošanai” 23.punktu un saņēmusi zemes dzīļu izmantošanas licenci monitoringa sistēmas ierīkošanai un/vai monitoringa veikšanai derīgo izrakteņu atradnē un tās apkārtnē (šādos gadījumos nav iespējams veikt monitoringu, balstoties uz monitoringa licenci darbības veikšanai Latvijā teritorijā).

20. Vai jāveic atlikušo krājumu aprēķins pirms visas atradnes rekultivācijas, ja jau vienlaicīgi veikta atradnes ieguve un rekultivācija?

Atbilde:

Ja rekultivācija ir veikta paralēli derīgo izrakteņu ieguves darbiem, atlikušo krājumu aprēķins pirms visas atradnes rekultivācijas darbu pabeigšanas un nodošanas nav jāveic.

Atbilstoši Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 74.2. apakšpunktam atlikušo derīgo izrakteņu krājumu aprēķins jāveic pirms rekultivācijas veikšanas, ja rekultivācijas darbus veic pēc derīgo izrakteņu ieguves pabeigšanas.

21. Ko nozīme derīgo izrakteņu ieguves pabeigšana, vai tai jāsakrīt ar atļaujas termiņu? Ko nozīme rekultivācija gada laikā pēc derīgo izrakteņu ieguves pabeigšanas?

Atbilde:

Rekultivācija gada laikā pēc derīgo izrakteņu ieguves pabeigšanas nozīmē to, ka no brīža, kad ieguvējs ir nolēmis vai ir spiests ieguvi pārtraukt un tuvākā laikā nevar vai arī nav lietderīgi ieguvi atsākt, gada laikā ir jāuzsāk paredzētos rekultivācijas darbus. Ja atradnē ir atlikuši derīgo izrakteņu apjomi, kurus ir iespējams saimnieciski izdevīgi iegūt un to ir plānots ilgtermiņā atsākt, derīgo izrakteņu ieguves vietu iekonservē, par to paziņojot Valsts vides dienestam.

Ja ieguve pārtraukta uz ilgāku laiku (5 gadi), ir jāveic atradnes konservācija (Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 83.punkts). Ja ieguve vairs netiks veikta, ieguvēja pienākums uzsākt ieguves vietas rekultivāciju gada laikā pēc pēdējās ieguves (Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 86.punkts). Ja ieguvējs, zinot, ka ieguvi vairs neveiks, apzināti vilcinās

ar rekultivācijas uzsākšanu, dienests, pārbaudot faktus, var vērsties pret ieguvēju administratīvā kārtā, lai panāktu rekultivāciju atradnē.

Brīdi, kad derīgo izrakteņu ieguve pabeigta, nosaka vai nu pats derīgo izrakteņu ieguvējs vai apstākļi, kas liedz turpināt ieguvi. Ja turpmākā ieguve derīgo izrakteņu ieguvējam nav lietderīga (piem. atlikušiem krājumiem ir nebūtiski apjomi un to ieguve ir apgrūtināta vai mazefektīva), tad ieguvējs pieņem lēmumu pārtraukt ieguvi un veikt atlikušo krājumu aprēķinu to norakstīšanai. Savukārt, ja ir izsmelti piešķirtie limiti, tad derīgo izrakteņu ieguve tiek pārtraukta un tā skaitīsies pabeigta, ja īpašnieks neuzskatīs par vajadzīgu veikt paplašinātu izpēti iespējamo derīgo izrakteņu papildus noteikšanai. Savukārt, ja tiek veikta izpēte un izpētes rezultāti liecinās par vēl esošiem iegūstamiem derīgiem izrakteņiem, tad ieguvi varēs atsākt pēc zemes dzīļu izmantošanai nepieciešamo dokumentu saņemšanas.

Bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas vai zemes dzīļu izmantošanas licences termiņa izbeigšanās uzreiz nenosaka, ka ieguve atradnē ir pabeigta. Tas nozīmē tikai to, ka zemes dzīļu izmantošanas licences vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas turētājs nav tiesīgs turpināt ieguvi (likuma "Par zemes dzīlēm" 10.panta pirmās daļas 1. un 3.punkts). Šādā gadījumā ir jāizvērtē vai derīgo izrakteņu atlikums ir tāds, ka būtu lietderīgi pagarināt zemes dzīļu izmantošanas licences vai bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas termiņu vai arī ir jāveic ieguves vietas rekultivācija.

22. Ja nodod pārskatu par iegūto bieži sastopamo derīgo izrakteņa apjomu gadā, vai jānodod arī uzskaites žurnāls?

Atbilde:

Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 64.punkts nosaka, ka līdz katra nākamā gada 1. februārim zemes dzīļu izmantotājam jāiesniedz Valsts vides dienestā pārskats par derīgo izrakteņu ieguvi (8.pielikums). Derīgo izrakteņu ieguves uzskaites žurnāls (9.pielikums) nav obligāti jāiesniedz ar pārskatu, bet Valsts vides dienests inspektors, to var pieprasīt atsūtīt, lai pārbaudītu iesniegtos pārskata datus.

Ja derīgo izrakteņu uzskaitē veikta ar topogrāfisko uzmērīšanu, tad kopā ar pārskatu ir jāiesniedz derīgo izrakteņu iegūtā apjoma aprēķina akts (Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 70.punkts).

23. Vai jānorāda jaunais/esošais administratīvais nosaukums atradnes atrašanās vietai vai kā norādīts bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujā vai licencē?

Atbilde:

Jānorāda aktuālā administratīvā piederība, ko noteic 2020. gada 10. jūnija Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likums.

24. Vai saņemot Dabas resursu nodokļu aprēķinu veidlapas Valsts vides dienests pārbauda - vai nav beigusies karjeru izmantošanas izsniegtā atļauja un materiāls iegūts bez tās?

Atbilde:

Valsts vides dienests seko līdz zemes dzīļu dokumentu termiņiem, saņemot un/vai pārbaudot veidlapas/pārskatus.

25. Vai inspektora pienākumos ietilpst pārbaudīt derīgo izrakteņu ieguves atskaites. Vai inspektora pienākums ir paziņot par atklātajām kļūdām?

izrakteņu ieguves projekts. MK noteikumos nav noteikts, vai projekts ir jāizstrādā uz visu atradni, vai uz konkrētu licences laukumu, līdz ar to var izstrādāt vienu kopīgu projektu uz vairākiem licences laukumiem.

30. Ja licencē nav iekļauta augsne kā derīgais izraktenis, bet pēc projekta tiek novietota krautnēs rekultivācijai - atdalīta no dabiskās vides - arī jāmaksā dabas resursu nodoklis?

Atbilde:

Par augsni dabas resursu nodoklis jāmaksā tad, ja to iesaista saimnieciskajā darbībā (realizē), tam ir saņemta dabas resursu lietošanas atļauja un to paredz derīgo izrakteņu ieguves projekts.

Dabas resursu nodokli maksā par faktiski iegūto (atdalītu no dabiskās vides) derīgo izrakteņu apjomu (Dabas resursu nodokļa likuma 13.panta pirmā daļa). Atbilstoši Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 1.pielikumam augsne nav derīgais izraktenis un tas netiek iekļauts derīgo izrakteņu ieguves limitā.

31. Vai iespējams saņemt dabas resursu lietošanas atļauju augsnei 18 tūkts. m³ apmērā, ko iegūs dīķa ierīkošanas rezultātā?

Atbilde:

Augsne nav derīgais izraktenis, bet gan dabas resurss un uz tās ieguvi un realizāciju neattiecas likuma “Par zemes dzīlēm” 11.¹panta trešās daļas 2.punkta norma. Augsnes realizācijai ir jāsaņem dabas resursu lietošanas atļauja neatkarīgi no realizācijas apjoma. Ja dīķa būvniecība ir saistīta ar derīgo izrakteņu ieguvi, augsnes realizācijai ir jābūt paredzētai derīgo izrakteņu ieguves projektā.

32. Ja Valsts vides dienests reģionālā vides pārvalde ir pieprasījusi iesniegt dokumentus par jaunu atvērtu atradni, vai operatoram jāsaņem atbilde par dokumentu atbilstību vai neatbilstību?

Atbilde:

Ja dokumenti pieprasīti pārbaudes ietvaros, tad Valsts vides dienests sagatavos pārbaudes ziņojumu. Valsts vides dienests var pieprasīt informāciju, lai pārlicinātos par informācijas sakritību ar citiem avotiem vai iegūtu papildus pierādījumus citās administratīvās lietās. Tad atbilde arī var nesekot.

33. Cik ilgā laikā Valsts vides dienests (konkrētu termiņu) nosūta ziņojumu par veicamām pārbaudēm objektā?

Atbilde:

Ziņojuma par pārbaudes rezultātiem paziņo ne vēlāk kā mēneša laikā pēc veiktās pārbaudes.

Par plānoto pārbaudi klātienē Valsts vides dienests operatoru informē 10 dienas pirms paredzētās pārbaudes. Tomēr pastāv iespēja operatoram un Valsts vides dienesta amatpersonai vienoties par pārbaudes dienas pārcelšanu. Par pārbaudi var neinformēt, ja tiek veikta operatīva pārbaude vai ir aizdomas par iespējamām zemes dzīļu izmantošanas pārkāpumiem.

34. Ja monitoringa tīkls ir ar papildus urbumiem paplašināts pēc derīgo izrakteņu projekta - vai projektā jāveic grozījumi?

Atbilde:

Ja zemes dziļu monitoringa tīklu paredzēts paplašināt ar papildus urbumiem, ir jāveic grozījumi tikai zemes dziļu monitoringa veikšanas licencē (Ministru kabineta 2011. gada 6. septembra noteikumu Nr.696 „Zemes dziļu izmantošanas licenču un bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļauju izsniegšanas kārtība, kā arī publiskas personas zemes iznomāšanas kārtība zemes dziļu izmantošanai” 34.punkts).

35. Kāds ir iemesls dabas resursu apjoma izmaiņām dīķa projektos no 20 000 uz 10 000 m³, ko drīkst laist saimnieciskajā aprītē?

Atbilde:

Saskaņā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas sagatavoto anotāciju grozījumiem likumā "Par zemes dziļēm", izmaiņas 11.¹panta trešās daļas 2.punkta redakcijā veiktas, lai precizētu prasības attiecībā uz zemes dziļu izmantošanu, iegūstot derīgos izrakteņus pazemes un virszemes būvju būvniecības rezultātā. Precizēts, ka turpmāk zemes dziļu izmantošanas licence saņemama gadījumā, ja viena vai vairāku virszemes ūdensobjektu ierīkošanas gaitā paredzēts iegūt šā Likuma pielikumā minētos bieži sastopamos derīgos izrakteņus vairāk nekā 10 000 m³ apjomā līdzšinējo 20 000 m³ vietā. Tas sasaistīts ar derīgo izrakteņu apjomu, kas iegūstams savā zemes īpašumā bez zemes dziļu izmantošanas licences, attiecīgi līdz 0,5 hektāru platībā un līdz divu metru dziļumam. Tāpat arī apjoma samazināšana veikta ar nolūku ierobežot iespējamās pretlikumīgās darbības, kas saistītas ar derīgo izrakteņu realizāciju bez licences.

36. Vai Valsts vides dienests informēs pašvaldību par izsniegto licenci?

Atbilde:

Likumprojekts "Grozījumi likumā "Par zemes dziļēm"" paredz, ka vietējās pašvaldības izdotas bieži sastopamo derīgo izrakteņu ieguves atļaujas vietā zemes dziļu izmantotājam būs jāsaņem derīgo izrakteņu ieguves licence Valsts vides dienestā.

Derīgo izrakteņu ieguves licences publicē [Valsts vides dienesta reģistru vietnē](#).

37. Vai dabas resursu nodoklis jāmaksā arī, ja veic būvbedres rakšanu kādam celtniecības objektam?

Atbilde:

Dabas resursu nodoklis jāmaksā par realizēto derīgo izrakteņu apjomu, savukārt, ja dabas resursi tiek izmantoti nevis saimnieciskajā darbībā, bet personiskām vajadzībām sava zemes īpašuma robežās, nodoklis par dabas resursiem nav jāmaksā (Dabas resursu nodokļa likuma 12.panta trešā daļa).

Atbilstoši likuma "Par zemes dziļēm" 11.¹panta pirmajai daļai, ja pazemes un virszemes būvju būvniecības, tajā skaitā dīķu un citu ūdenstilpju ierīkošanas, virszemes ūdensobjektu gultnes tīrīšanas vai padziļināšanas rezultātā tiek iegūti derīgie izrakteņi un tos paredzēts realizēt, tad nepieciešama Valsts vides dienesta izsniegta dabas resursu lietošanas atļauja. Savukārt atbilstoši likuma "Par zemes dziļēm" 11.¹panta otrajai daļai, veicot pazemes un virszemes būvju būvniecību, virszemes ūdensobjektu gultnes tīrīšanas vai padziļināšanas darbus, kuru rezultātā

iegūti derīgie izrakteņi mazāk nekā 1000 kubikmetru apjomā, šā panta pirmajā daļā noteiktā atļauja nav nepieciešama.

38. Kādā veidā apliecināta rekultivācijas darbu uzsākšanu atradnē? Vai ir nepieciešams kāds dokuments?

Atbilde:

Rekultivācijas darbi jāuzsāk gada laikā pēc derīgo izrakteņu ieguves pabeigšanas, bet rekultivāciju var veikt arī vienlaikus ar derīgo izrakteņu ieguvi (Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 86.punkts).

Rekultivācijas darbus atradnē jāveic atbilstoši veidam un pasākumiem, kas aprakstīti un atainoti derīgo izrakteņu ieguves projektā (Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” sadaļa 4. Derīgo izrakteņu ieguves projekts). Papildus apliecinājumi rekultivācijas darbu uzsākšanai nav nepieciešami.

Pabeigtos rekultivācijas darbus pieņem būvvaldes izveidota komisija, kuras sastāvā ir Valsts vides dienesta, attiecīgās pašvaldības, zemes īpašnieka un derīgo izrakteņu ieguvēja pārstāvji (Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 92.punkts). Ja rekultivācijas sastāvā paredzēti būvdarbi, tos saskaņo atbilstoši būvniecību regulējošos normatīvajos aktos minētajiem nosacījumiem (Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 89.punkts).

39. Vai drīkst uzsākt dīķa būvniecību pēc saskaņota būvniecības projekta, kamēr nav noformēti dokumenti uz derīgo izrakteņu ieguvi?

Atbilde:

Dīķa būvniecību drīkst uzsākt, balstoties tikai uz saskaņoto būvniecības projektu, gadījumos, kad:

1. jāsaņem reģionālās vides pārvaldes izsniegta dabas resursu lietošanas atļauja (likuma “Par zemes dzīlēm” 11.¹panta pirmā daļa);
2. paredzēts iegūt derīgos izrakteņus mazāk nekā 1000 kubikmetru apjomā (likuma “Par zemes dzīlēm” 11.¹panta otrā daļa).

Citos gadījumos ir jābūt noformētiem ieguves dokumentiem.

Ja dīķa būvniecība paredzēta derīgo izrakteņu atradņu reģistrā iekļautās atradnes teritorijā vai dīķa/dīķu ierīkošanas gaitā paredzēts iegūt bieži sastopamos derīgos izrakteņus vairāk nekā 10 000 m³ apjomā vai citus derīgos izrakteņus, kas nav bieži sastopamie derīgie izrakteņi (piemēram, dolomīts, kaļķakmens, ģipšakmens), jāsaņem zemes dziļu izmantošanas licence derīgo izrakteņu ieguvei, proti, darbu kompleksam derīgo izrakteņu atdalīšanai no to dabiskās vides un, kas ir neizbēgams ierīkojot dīķi (likuma “Par zemes dzīlēm” 11.¹panta trešā daļa un 1.panta 6.punkts).

Nemot vērā to, ka derīgos izrakteņus iegūst, ja akceptēti derīgo izrakteņu krājumi, saņemta atradnes pase un izstrādāts derīgo izrakteņu ieguves projekts (likuma “Par zemes dzīlēm” 10. panta vienpadsmitā daļa, Ministru kabineta 2012. gada 21. septembra noteikumu Nr.570 „Derīgo izrakteņu ieguves kārtība” 37.punkts), dīķa būvniecību var uzsākt tikai pēc dokumentu noformēšanas uz derīgo izrakteņu ieguvi.